

Aan Provinciale Staten

ONDERWERP	Verkenning (adviesrapport Drift) 'Uitdaagrecht. Geschikt voor de Provincie Utrecht?'	TELEFOONNUMMER	+31641351397
		E-MAILADRES	Poe.van.looveren@provincie-utrecht.nl
DATUM	04-07-2023	DOMEIN/OPGAVE	BDO
DOCUMENTNUMMER	UTSP-1733841646-181	TEAM	BEI
VAN	Poë van Looveren	PORTEFEUILLEHOUDER	Schaddelee
BIJLAGE	Adviesrapport Drift 'Uitdaagrecht. Geschikt voor de Provincie Utrecht?'		

Geachte dames en heren,

Essentie / samenvatting:

Met deze statenbrief worden Provinciale Staten geïnformeerd over de verkenning 'Uitdaagrecht; Geschikt voor de provincie Utrecht?' opgesteld door onderzoeksbureau Drift in opdracht van de provincie Utrecht. Bij het Uitdaagrecht kunnen bewoners, maatschappelijke organisaties e.a. taken van gemeente, provincie of waterschap overnemen als zij denken het slimmer, beter, goedkoper of anders te kunnen doen, al dan niet met bijhorend budget. Het uitdaagrecht gaat wettelijk verankerd worden. Met het adviesrapport van Drift en deze statenbrief wordt gehoor gegeven aan het onderdeel '...Een verkenning te doen naar experimenten met het uitdaagrecht...' van motie 11 'Borging "participatie" en verkenning 'uitdaagrecht''. De andere onderdelen van de motie hangen samen met de implementatie van de Omgevingswet en zijn nog in behandeling.

Het uitdaagrecht kan werken als het breed wordt opgevat en als het ingezet wordt als instrument om maatschappelijke initiatieven van de grond te krijgen. Brede coalities achter een uitdaging bestaan daarbij niet alleen uit burgers en maatschappelijke initiatieven, maar ook uit bedrijven en professionele organisaties. Een belangrijke randvoorwaarde in de uitvoering is dat er in de organisatie aandacht is voor het vergroten van het 'aansluitingsvermogen', oftewel de bekwaamheid van de interne organisatie om aan te sluiten op de manier van denken en doen van mensen vanuit de samenleving. Onder deze voorwaarden kan het uitdaagrecht werken binnen de provincie Utrecht. Het uitdaagrecht moet niet worden ingezet als een vorm van competitieve aanbesteding en het is ook geen simpel of eenduidig instrument om meer maatschappelijk effect binnen hetzelfde budget te sorteren. In het adviesrapport worden drie gradaties uitgewerkt die ter afweging kunnen helpen om het Uitdaagrecht concreet vorm te geven.

Inleiding:

Op 9 februari 2022 is motie 11 Borging 'participatie' en verkenning 'uitdaagrecht' aanvaard. Onderdeel van deze motie is de vraag te verkennen hoe de provincie Utrecht gemeenten en initiatiefnemers kan ondersteunen en stimuleren om participatie en uitdaagrecht bij de implementatie van de Omgevingswet volwaardig invulling te geven, en een verkenning te doen naar experimenten met het uitdaagrecht.

Naast deze motie ligt het wetsvoorstel 'wet versterking participatie op decentraal niveau' voor. Het wetsvoorstel is nog niet behandeld in de Tweede Kamer. Dit wetsvoorstel wil de betrokkenheid van inwoners bij de voorbereiding, uitvoering en evaluatie van het beleid op decentraal niveau uitbreiden. Het uitdaagrecht wordt daarin als specifieke vorm van participatie wettelijk verankerd. Praktisch betekent dit dat decentrale overheden een participatieverordening moeten opstellen, en daarin opnemen hoe en of ze het uitdaagrecht vorm willen geven.

Ter beantwoording van de motie heeft de provincie Utrecht het onderzoeksbureau Drift opdracht gegeven onderzoek te doen naar het uitdaagrecht op provinciaal niveau. Uit het adviesrapport 'Uitdaagrecht: Geschikt voor de provincie Utrecht' blijkt dat het uitdaagrecht enerzijds past bij de ambities van de provincie om haar houding als middenbestuur uitnodigend te maken naar de inwoners van de provincie Utrecht en anderzijds stelt het de provincie in staat om maatschappelijke initiatieven beter te ondersteunen.

Inhoud rapport

Het rapport stelt dat wanneer uitdagingen puur vanuit het frame van (maatschappelijke) aanbesteding of het uitbesteden van diensten worden beschouwd, het onnodig beperkend is, een zware regeldruk geeft voor initiatiefnemers en in de praktijk contraproductief werkt. Het uitdaagrecht biedt volgens rapport wel veel handvatten wanneer het ingezet wordt als instrument om nieuwe vormen van samenwerken, betrokkenheid en sociale cohesie te stimuleren en de democratie te versterken. Het uitdaagrecht heeft dan een bredere doelstelling waarbij ook de kwaliteit van de uitvoering en de betrokkenheid vanuit de samenleving voorop staan, en gekozen wordt voor een onderzoekende aanpak met ruimte om doelen en proces gaandeweg bij te schaven. Hierbij vervangen de uitdagers niet de overheid, maar gaat het over samenwerking.

Belangrijk punt is dat ook bedrijven of professionele organisaties (dus niet alleen inwoners) daar niet van uitgesloten moeten worden. Zo kan beter bijgedragen worden aan de grote en integrale opgaven die spelen in de provincie. Ook moet het aansluitingsvermogen worden vergroot. Het aansluitingsvermogen heeft te maken met in hoeverre de interne organisatie hetzelfde doet en denkt als de samenleving. Drift onderscheidt in haar rapport drie gradaties:

1. **Uitdaagrecht als ideeënbus:** De provincie doet een publieke en brede oproep dat zij open staat voor nieuwe ideeën rond de vorming en uitvoering van provinciaal beleid. Het voordeel is dat deze variant uitnodigend is en niet gelijk om extra capaciteit vraagt. Het risico is dat het initiatief niet op de juiste manier wordt opgepakt.
2. **De gerichte uitvraag:** De provincie doet gerichte uitvragen voor maatschappelijke initiatieven rond specifieke thema's. Haar eigen instrumentarium om deze initiatieven van de grond te krijgen is al beschikbaar of wordt verder ontwikkeld naar aanleiding van specifieke initiatieven.
3. **Bureau transformatie:** De provincie richt een speciaal thema-overstijgend team of bureau op, dat actief maatschappelijke initiatieven werft en deze selecteert, ondersteunt en richting implementatie loodst.

De Provinciale Staten hebben bij het vaststellen van de participatievisie gevraagd om een loket voor maatschappelijke initiatieven. Dit initiatievenloket komt overeen met de eerste variant van het uitdaagrecht, de ideeënbus. Het loket is opgezet in februari 2023 en biedt inwoners, bedrijven en maatschappelijke organisaties een manier om hun initiatieven kenbaar te maken aan de provincie. De provincie weegt de aanvraag integraal af en kijkt of en hoe de provincie een bijdrage kan leveren aan het initiatief. Het loket wordt beheerd door het Netwerk Omgevingsgericht Werken (NOW) die tevens de opbrengst evalueert. Aan het eind van 2023 vindt er op basis van deze evaluatie besluitvorming plaats over het vervolg van het loket.

Vervolgprocedure:

De opbrengsten en inzichten van het onderzoeksrapport van Drift worden gebruikt als bouwsteen bij het opstellen van de provinciale participatieverordening voor de provincie Utrecht, naar aanleiding van het wetsvoorstel 'wet versterking participatie op decentraal niveau'. In deze verordening wordt o.a. vastgelegd hoe de provincie Utrecht omgaat met het uitdaagrecht, als specifieke vorm van participatie. Zodra het wetsvoorstel met randvoorwaarden waaraan de participatieverordening moet voldoen is ingevoerd, wordt een verordening opgesteld. Er ligt momenteel een kritisch advies vanuit de Raad van State op het voorliggende wetsvoorstel.¹ Hierdoor is nog onduidelijk wat er

---

¹ [Wet versterking participatie op decentraal niveau. - Raad van State](#)

precies in de wet zal staan als hij wordt doorgevoerd. Het advies is om niet nu al een begin te maken met het schrijven van een participatieverordening, omdat de kans bestaat dat hij afwijkend kan zijn met de uiteindelijke randvoorwaarden uit de 'wet versterking participatie op decentraal niveau'. Op een later moment komen we met een nader voorstel met betrekking tot het uitdaagrecht bij u terug.

Gedeputeerde Staten van Utrecht,

Voorzitter,
mr. J.H. Oosters

Secretaris,
mr. drs. A.G. Knol-van Leeuwen